

59 'שְׁמָה', שֵׁם תְּהָא דִּירְתוּ, שֵׁם תְּהָא מִיתָתוּ, שֵׁם תְּהָא קְבוּרָתוּ. דְּהֵינּוּ, שְׁמִיתִית 'שְׁמָה' יֵשׁ לַלְמוּד שְׁאֵם מִת הַרוּצָה בְּעִיר מַקְלֵט קוֹדֵם
 60 מִיתָת הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל יֵשׁ לְקוֹבְרוֹ שֵׁם, וְיֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִכָּךְ שְׁעִיר מַקְלֵט
 61 נִתְּנוּ אֵף לְקוֹבְרָה, וְשֵׁלָא כְּדוּבְרֵי רַבִּי אֲבָהוּ.
 62 מִתְרַצָּת הַגִּמְרָא: רֹצֵחַ שְׂאֵנִי, מִשּׁוּם דְּנִלִּי בִּיה רִחְמָנָא – גִּילְתָּה בּו
 63 תְּהוּרָה שִׁישׁ לְקוֹבְרוֹ בְּעִיר מַקְלֵט, וְאִילוּ דִּינוּ שֶׁל רַבִּי אֲבָהוּ נֶאֱמַר
 64 כִּלְפֵי הַלּוּוּיִם, שְׁאֵף עַל פִּי שְׁנִיתָנוּ לְהֵם עִיר הַמַּקְלֵט לְכָל צָרִיכֵיהֶם,
 65 מִכָּל מְקוֹם אֵינֵם רְשָׁאִים לְקוֹבֵר בָּהֶם אֵת מִתֵּיהֶם.
 66 שְׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה, בְּשֵׁם שְׁהָעִיר קוֹלֶטָת וְכו' כִּךְ תַּחֲוּמָה קוֹלֵט.
 67 הַגִּמְרָא מְקַשָּׁה סְתִירָה לְדִין זֶה מִבְּרִייתָא: וְרִמְיָנָהּ, נֶאֱמַר בַּפְּסוֹק
 68 (בַּמִּדְבָּר לַח כה) 'וַיֵּשֶׁב בָּה' וְיֵשׁ לְדִרּוֹשׁ בָּהּ וְלֹא בַתְּחוּמָּה, כְּלוּמֹר, שִׁישׁ
 69 לְרוּצָה בִּשְׁגָגָה לְדוֹר בַּתּוֹךְ הָעִיר וְלֹא בַתְּחוּם אֲלֵפִים אִמָּה
 70 הַסְמוּכִים לְעִיר, וְהָרִי זֶה שֵׁלָא כְּפִי הַמְּבֹאֵר בַּמִּשְׁנֵיתָנוּ שְׁאֵף
 71 תַּחֲוּמָה שֶׁל הָעִיר קוֹלֵט.
 72 מִתְרַצָּת הַגִּמְרָא: אֲמַר אֲבִי, לֹא קָשְׁיָא, בָּאֵן – מִשְׁנֵיתָנוּ עוֹסֶקֶת לְגַבִּי
 73 לְקָלוֹשׁ מְגוּאֵל הָדֵם, וְלַעֲנִין זֶה מוֹעִיל אֵף תַּחֲוּמָה שֶׁל הָעִיר,
 74 שֶׁמִּשְׁעָה שֶׁנִּכְנַס הַרוּצָה לַתּוֹךְ תַּחֲוּם אֲלֵפִים אִמָּה הַסְמוּכִים לְעִיר
 75 אֵין גּוֹאֵל הָדֵם רְשָׁאִי לְהוֹרֹגוֹ. בָּאֵן – הַבְּרִייתָא עוֹסֶקֶת לְגַבִּי לְדוֹר
 76 בְּעִיר, וְלַעֲנִין זֶה אֵין הַרוּצָה רְשָׁאִי לְקוֹבֵעַ אֵת דִּירָתוֹ מִחוּץ לְעִיר
 77 אֵף בַּתּוֹךְ הַתַּחֲוּם, אֵלֹא עֲלִיו לְדוֹר בַּתּוֹךְ הָעִיר בְּדוּקָא.
 78 שְׁבָה הַגִּמְרָא וּמְקַשָּׁה: וְכִי יִתְכַּן שֶׁהַבְּרִייתָא הַדּוֹרֶשֶׁת 'וַיֵּשֶׁב בָּהּ וְלֹא
 79 תַּחֲוּמָה' עוֹסֶקֶת לְגַבִּי לְדוֹר בַּתְּחוּמֵי הָעִיר, תִּפְסֹק לִיה – הֲלֹא גַם
 80 בְּלֹא זֶה אֲפֻשֶׁר לְמַדּוֹר דִּין זֶה, שְׁאֵין רְשָׁאִים לְדוֹר מִחוּץ לְעִיר
 81 מַקְלֵט בַּתּוֹךְ תַּחֲוּמָה, מֵאַחַר דְּבָאֵין עוֹשִׂין שְׁדָּה שֶׁל לּוּוִים הָעוֹמֵד
 82 מִחוּץ לְעִיר לְמַגְרֵשׁ רִיק, מִשּׁוּם יֵישׁוּב אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְכִמוֹ כֵּן לֹא
 83 עוֹשִׂים מַגְרֵשׁ רִיק הַסְמוּךְ לְעִיר הַלּוּוִים לְשָׁדָה זְרוּעָה, מִשּׁוּם שְׁנִי
 84 הוּא לְעִיר שִׁיחִיהָ מְגֵרֶשׁ רִיק בַּתְּחוּמָּה, וְכֵן לֹא עוֹשִׂים מַגְרֵשׁ רִיק
 85 לְעִיר, כְּלוּמֹר, אֵין בּוֹנִים עֲלִיו בָּתִּים, מִטַּעַם זֶה שְׁנִי הוּא לְעִיר
 86 שִׁיחָה מְגֵרֶשׁ רִיק סְבִיבוֹתֶיהָ, וְכֵן לֹא עוֹשִׂים עִיר הַבְּנוּיָה בְּבָתִּים
 87 לְמַגְרֵשׁ רִיק מִשּׁוּם שֶׁמִּזְרִיב אֵת, שְׁאֵין הָעִיר. וּמֵאַחַר וְנִתְבָּאֵר שְׁאֵין
 88 רְשָׁאִים לַעֲשׂוֹת מְגֵרֶשׁ לְעִיר, אִם כֵּן מִמִּילָא יוֹדְעִים אֲנוּ שְׁאֵין אִדָּם
 89 רְשָׁאִי לְבִנוֹת בֵּית בַּתְּחוּם עִיר הַמַּקְלֵט וְלִדּוֹר בּוֹ, וְאֵף אִם אֵינוֹ רוּצָה
 90 בִּשְׁגָגָה, וּמִדּוּעַ הוֹצֵרָהּ הַבְּרִייתָא לַלְמוּד זֹאת לְגַבִּי רוּצָה מִן
 91 הַדְּרָשָׁה יוֹשֵׁב בָּהּ וְלֹא בַתְּחוּמָּה.
 92 מִתְרַצָּת הַגִּמְרָא: אֲמַר רַב שְׁשֵׁת, לֹא נִצְרָכָה דְּרִשָּׁה זֶה, אֲלֹא לְעִנֵּן
 93 דִּירָה בַתְּחוּם הָעִיר בַּמִּחְלּוֹת שֶׁתַּחַת הַקֶּרֶקֶר, שְׁאֵם רוּצָה אִדָּם
 94 לְחַפּוֹר מִחִילָה תַּחַת הַתַּחֲוּם הָעִיר וְלִדּוֹר שֶׁ הַרְשׁוֹת בִּידוֹ, לְפִי
 95 שְׁאֵינוֹ גּוֹרֵעַ מִמִּשְׁרֵשׁ וְשִׁדְּהָ הָעִיר, אֵךְ הַרוּצָה בִּשְׁגָגָה אֵינוֹ רְשָׁאִי
 96 לְדוֹר שֵׁם אֲפִילוֹ בַּמִּחְלּוֹת, שֶׁכֵּךְ הִיא גּוֹזֵרָה הַכְּתוּב 'וַיֵּשֶׁב בָּה',
 97 שְׁעֲלִיו לִישֵׁב בַּתּוֹךְ הָעִיר בְּדוּקָא, וְלֹא בַתְּחוּמָּה.
 98 שְׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה, רֹצֵחַ שְׂאֵנִי חוּץ לְתַּחֲוּם וְכו'.
 99 הַגִּמְרָא מְבִיאָה בְּרִייתָא שֶׁנִּשְׁנְתָּה בָּהּ מַחְלּוֹקַת הַתְּנָאִים לְעִנֵּן רוּצָה
 100 שִׁיחָה מִעִיר מַקְלֵט: תִּנּוּ דְּרַבִּין בְּרִייתָא, נֶאֱמַר בַּכְּתוּב (בַּמִּדְבָּר לַח כו)
 101 'וַיִּצָּא אֹתוֹ גֹּאֵל הָדֵם מִחוּץ לְגִבּוֹל עִיר מַקְלֵטוֹ, וְרֹצֵחַ גֹּאֵל הָדֵם אֵת
 102 הָרֹצֵחַ אֵין לוֹ דֵּם, וְיֵשׁ לַלְמוּד מִכָּאֵן שֶׁמִּצְוָה בִּיד גֹּאֵל הָדֵם לְהַרְגוֹ
 103 אֵת הַרוּצָה הַיּוֹצֵא מִעִיר מַקְלֵט, וְאִם אֵין לוֹ גֹּאֵל הָדֵם אֵין רְשׁוּת יֵישׁ
 104 בִּיד כָּל אִדָּם לְהַמִּיתוֹ. אִלּוּ דְּבִיד רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי. רַבִּי עֲקִיבָא אֹמְרִי,
 105 רְשׁוּת יֵישׁ בִּיד גֹּאֵל הָדֵם לְהַרְגוֹ אֵת הַרוּצָה הַיּוֹצֵא מִעִיר מַקְלֵט, וְכָל
 106 אִדָּם – שְׂאֵר אֲנָשִׁים הַהוּרָגִים אֵת הַרוּצָה הַיּוֹצֵא עֲלִיו מִיתָה.
 107 מִבְּרִית הַגִּמְרָא: מֵאִי מִצְוָה דְּרַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי. מִבְּאֵרַת הַגִּמְרָא: מֵי
 108 בְּתִיב – וְכִי נִקֵּט הַכְּתוּב בַּלְשׁוֹן 'אִם רָצָה גּוֹאֵל הָדֵם אֵת הַרוּצָה',
 109 שְׁאֵם כֹּתֵב כֵּן הִיא מְשַׁמֵּעַ שְׂרִשׁוֹת הִיא בִּידוֹ, אֵךְ מֵאַחַר וְנִקֵּט 'וּרְצָח'
 110 יֵישׁ בּוֹה לְשׁוֹן מִצְוָה.
 111 שְׁבָה הַגִּמְרָא וּמְבַרְרָת: וְרַבִּי עֲקִיבָא, מִדּוּעַ אֵינוֹ מְפַרֵּשׁ כְּרַבִּי יוֹסִי
 112 הַגָּלִילִי. מִבְּאֵרַת הַגִּמְרָא: מֵי בְּתִיב בַּלְשׁוֹן 'וּרְצָח' גּוֹאֵל הָדֵם אֵת
 113 הַרוּצָה, שְׁאֵם כֹּתֵב כֵּן הִיא מְשַׁמֵּעַ שֶׁמִּצְוָה הִיא, אֵךְ מֵאַחַר וְנִקֵּט
 114 בַּלְשׁוֹן 'וּרְצָח', אֵין כָּאֵן מִצְוָה אֵלֹא נִתְּנָה רְשׁוֹת לְגּוֹאֵל הָדֵם לְהַרְגוֹ
 115 אֵת הַרוּצָה אִם יִרְצָה לַעֲשׂוֹת כֵּן.
 116

1 דוּחָה הַגִּמְרָא: שְׁאֵין הַכְּרָה לְתַלּוֹת אֵת הַמַּחְלּוֹקַת זֶה בּוֹ, אֵלֹא
 2 אֲלִיבָא דְּרַבִּי אֲלִיעֶזֶר בּוֹלִי עֲלֵמָא לֹא פְּלִיגִי – בְּשִׁטַּת רַבִּי אֲלִיעֶזֶר
 3 לְדַעַת כּוֹלֵם אֵין מַחְלּוֹקַת, שְׁאֵף הַסּוֹבֵר 'מִתָּה כְּהוֹנֵה' מוֹדֵה בִּכָּךְ
 4 שְׂרַבִּי אֲלִיעֶזֶר אֵינוֹ סוֹבֵר כְּשִׁטָּתוֹ, אֵלֹא סוֹבֵר 'בְּטַלָּה כְּהוֹנֵה', שְׁהִרִי
 5 הוּא פּוֹסֵל אֵת עַבְדּוּתוֹ שֶׁל הַכֹּהֵן לְמַפְרַע. בִּי פְּלִיגִי אֲלִיבָא דְּרַבִּי
 6 יְהוֹשֻעַ – אִמְנָם בְּשִׁטַּת רַבִּי יְהוֹשֻעַ שְׁאֵינוֹ פּוֹסֵל אֵת עַבְדּוּתוֹ אֵלֹא
 7 מִכָּאֵן וְלִבְלָא. נַחֲלִקוּ רַבִּי אֲמִי וְרַבִּי יִצְחָק נִפְחָא מִה יִסְבּוֹר לְגַבִּי דִּין
 8 יִצִּיאָה מִעִיר מַקְלֵט. בָּאֵן דְּאֲמַר מִתָּה כְּהוֹנֵה, הֵינּוּ כְּפִשְׁטוֹת דְּבִרְיוֹ
 9 שֶׁל רַבִּי יְהוֹשֻעַ, שֶׁמֵּאַחַר וְאֵין עַבְדּוּתוֹ פְּסוּלוֹת אֵלֹא מִכָּאֵן וְלִבְלָא
 10 הָרִי זֶה כְּאִילוֹ עֵתָה מִת הַכֹּהֵן. וְכָאֵן דְּאֲמַר בְּטַלָּה כְּהוֹנֵה, מִיִּישֵׁב
 11 אֵף הוּא אֵת דְּבִרְיוֹ כְּשִׁטַּת רַבִּי יְהוֹשֻעַ, וּמִפְרֵשׁ, עַד כָּאֵן לֹא קָאֲמַר
 12 רַבִּי יְהוֹשֻעַ הֵתָם – לֹא אִמַּר רַבִּי יְהוֹשֻעַ שֵׁם שְׁאֵין הָעַבְדּוּהָ נִפְסַלָת
 13 לְמַפְרַע, אֵלֹא מִשּׁוּם דְּכִתְבִּיב (דְּבִרִּים לז יא) 'כִּרְכָּה ה' חִילוֹ וּפְעַל יְדֵיו
 14 תִּקְרָא' וגו', וְיֵשׁ לְדִרּוֹשׁ מִלְשׁוֹן הַכְּתוּב שְׁאֲפִילוֹ פְּעוּלָת יִדְיָהֶם שֶׁל
 15 הַכְּהֵנִים הַחֲלָלִין שָׁבוּ – שֶׁבִּשְׁבֵּט לוֹי, רְצִיחָה לְפָנֵי הַמִּקְדָּשׁ, שְׁאֵין
 16 עַבְדּוּתָם נִפְסַלָת לְמַפְרַע, אֲכָל הָבָא לְעִנֵּן כִּהֵן גְּדוֹל שֶׁנִּתְבָּרֵר שְׁהוּא
 17 בֵּן גְּרוּשָׁה, יִתְכַּן שְׁאֲפִילוֹ רַבִּי יְהוֹשֻעַ מוֹדָה שֶׁלְעִנֵּן שְׂאֵר דְּבִרִּים אֵין
 18 הוּא כִּהֵן וְלִכָּךְ אֹמְרִים 'בְּטַלָּה כְּהוֹנֵה' לְפִי שֶׁנִּתְבָּרֵר הַדְּבִר שֵׁלָא
 19 הִיחָה כָּאֵן כִּהֵן גְּדוֹל בְּעֵשֶׂה שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ שֶׁל הַרוּצָה, וְהָרִי זֶה כִּנְגַמֵּר
 20 דִּינוֹ בְּלֹא כִּהֵן גְּדוֹל, שְׁאֵינוֹ יוֹצֵא מִעִיר מַקְלֵט לְעוֹלָם.
 21 שְׁנִינוּ בַּמִּשְׁנָה, נִגְמַר דִּינוֹ וְכו' וְאֲפִילוֹ שֶׁר צָבָא יִשְׂרָאֵל כִּיּוּבָא בֵּן
 22 צְרוּיָה וְכו'.
 23 כְּסַפֵּר מַלְכִּים (א' פֶּרֶק א) מִתּוֹאֵר, שְׁדוּד הַמֶּלֶךְ לְפָנֵי מוֹתוֹ צִיּוּה
 24 לְשַׁלְמָה בְּנוֹ לְהַמִּית אֵת יוֹאֵב בֵּן צְרוּיָה שֶׁר הִצְבָּא, עַל אֲשֶׁר הִרְגַּ
 25 אֵת אֲבִנָּב בֵּן נֵר שֶׁר צָבָא יִשְׂרָאֵל, וְאֵת עַמְשָׂא בֵּן יִתֵּר שֶׁר צָבָא
 26 יְהוּדָה. כְּשִׁמְעָה זֹאת יוֹאֵב, נִס אֵל אֲהֵל ה' וְהַחֲזִיק בְּקִרְנוֹת הַמּוֹזָבָה,
 27 לְפִי שֶׁהַמּוֹזָבָה קוֹלֵט כְּעִיר מַקְלֵט, אִמְנָם טַעוֹת הִיתָה בִּידוֹ וְלֹא
 28 הוֹעִיל לוֹ הַדְּבִר, אֵלֹא הִרְגוּהוּ שֵׁם בַּפְּקוּדָת שַׁלְמָה.
 29 הַגִּמְרָא מְבִאֵרַת מַה הָיוּ טַעוּיּוֹתָיו שֶׁל יוֹאֵב: אֲמַר רַב יְהוֹדָה אֲמַר
 30 'שְׁתֵּי מַעֲשִׂיֹת מַעָּה יוֹאֵב בְּאוֹתָהּ מַעָּה שֶׁנִּס אֵל הַמּוֹזָבָה, דְּכִתְבִּיב
 31 (מַלְכִּים א' ב כה) 'וַיָּנֶם יוֹאֵב אֵל אֲהֵל ה' וַיְהוֹק בְּקִרְנוֹת הַמּוֹזָבָה'. טַעוֹת
 32 אַחַת מַעָּה, שְׁהִירִי אֵינוֹ קוֹלֵט אֲלֹא גִּגּוֹ שֶׁל הַמּוֹזָבָה, וְהוּא תַּפְסֵם
 33 בְּקִרְנוֹתָיו וְלֹא עֵלָה עַל גִּגּוֹ. וְטַעוֹת שְׁנִיָּה מַעָּה, שְׁאֵינוֹ קוֹלֵט אֲלֹא
 34 הַמּוֹזָבָה שֶׁבְּבִית עוֹלָמִים – בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, וְהוּא תַּפְסֵם בְּקִרְנוֹת הַמּוֹזָבָה
 35 שֶׁל מִשְׁכַּן שִׁלֹּה.
 36 אֲבִי אִימֵר, בְּהָא נִמִּי מִיִּטְעָא מַעָּה – טַעוֹת נוֹסַפֵּת הִיתָה בִּידוֹ, מַעָּה
 37 שְׁאֵינוֹ קוֹלֵט אֲלֹא לְכַתֵּב הָעוֹמֵד שֵׁם וְעִבּוּדָה בִּידוֹ, וְהוּא יוֹ הִיחָה.
 38 הַגִּמְרָא מְבִיאָה מִימִרָא נוֹסַפֵּת כְּעִין זֶה הָיוּ טַעוּיּוֹת שֶׁעֲתִיד שְׂרו
 39 שֶׁל אָדָם לְטַעוֹת לְעִתִּיד לְבּוֹא, כְּשִׁיבּוּא קִץ הַגּוֹאֹלָה, וַיִּנְקֵם
 40 הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא תַּחֲלִילָה מִשְׁרֵי הָאוֹמוֹת שֶׁבְּמִרּוֹם. וְלִכְשִׁיבּוּא
 41 לְהַרְגוֹ אֵת שְׂרוֹ שֶׁל אָדָם, יִבְרַח לְבַצְרָה, מִפְּנֵי שֶׁסְּבוֹר יִהְיֶה שְׁעִיר
 42 מַקְלֵט הִיא, וְשֵׁם יִתְפַּסְּהוּ הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא וְיִהְרַגְהוּ.
 43 מִבְּאֵרַת הַגִּמְרָא מַה יְהִיו טַעוּיּוֹתָיו שֶׁל שְׂרוֹ שֶׁל אָדָם: אֲמַר רִישׁ
 44 לְקִישׁ, שֶׁלֵּשׁ מַעֲשִׂיֹת עֲתִיד הַמֶּלֶךְ אֲסָא ל' שְׂרוֹ שֶׁל רוֹמִי וְכו' – אֲדוּרָם
 45 לְמַעוֹת לְעִתִּיד לְבּוֹא, דְּכִתְבִּיב (ישעיה כג א) 'מִי זֶה בָּא מֵאֲדוּרָם חֲמוּמִין
 46 בְּנִדְרִים מְבַצְרָה' וגו', כְּלוּמֹר, שִׁיבּוּא הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא מִבְּצָרָה,
 47 לְאַחַר שִׁיחִירוֹ שֵׁם אֵת הַשֶּׁר שֶׁל רוֹמִי, וְכִבְיָכוּל יְהִיו בְּגִדְיוֹ
 48 מְלוּכִים מִן הָדֵם הַנִּיתוֹ עֲלֵיהֶם. מַעָּה, שְׁהִירִי אֵינָהּ קוֹלֶטָת אֲלֹא
 49 הָעִיר בְּצִיר, וְאִילוֹ הוּא – שְׂרוֹ שֶׁל אָדָם, גּוֹלָה לְבַצְרָה. מַעָּה, שְׁהִירִי
 50 עִיר מַקְלֵט אֵינָהּ קוֹלֶטָת אֲלֹא אֵת הַהוֹרֵג בְּשׁוֹנֵג, וְאִילוֹ הוּא מוֹיֵד
 51 הִיחָה. וְטַעוֹת שְׁלִישִׁית הוּא מַעָּה, שְׁהִירִי אֵינָהּ קוֹלֶטָת אֲלֹא אֲדָם,
 52 וְהוּא מִלְּאָךְ הוּא.
 53 הַגִּמְרָא מְבִיאָה דִּין לְגַבִּי קְבוּרָה בְּעִיר מַקְלֵט: אֲמַר רַבִּי אֲבָהוּ, עִיר
 54 מַקְלֵט לֹא נִתְּנָה לְלוּוִיִּם הַדְּרִים בָּהֶם לְקְבוּרָה, דְּכִתְבִּיב (בַּמִּדְבָּר לז א)
 55 'וּמִגְרָשֵׁיהֶם יְהִיו לְבִתְּמָתָם וְלְרִבְשָׁם וְלִכְל חֵתָם', וְיֵשׁ לְדִיִּיק מִדְּבִרִי
 56 הַכְּתוּב 'וְלִכְל חֵתָם' שֶׁרֶךְ לְצוּרְכֵי הַחַיִּים נִתְּנָה עֲרִים אֵלּוֹ לְלוּוִיִּם,
 57 וְלֹא לְקְבוּרָה.
 58 הַגִּמְרָא מְקַשָּׁה עַל דִּין זֶה מִמִּשְׁנֵיתָנוּ: מִיִּתְיָב, שְׁנִינוּ בַּמִּשְׁנֵיתָנוּ,

שאים יצא כְּמִיד הרי זה נִהְרָג, אך אם יצא כְּשֹׁנֵג הרי זה שב וגִּלְהָה
לעיר מקלטו, ואין גואל הדים רשאי להורגו.
הגמרא מביאה סתירה בין ברייתות בענין אב שהרג את בנו: תני
חָדָא – שנינו בברייתא אחת, אֲב שֶׁהָרַג את בנו בשוגג, אזי כְּנֵי השני
נִעְשָׂה לוֹ – לאחיו גִּלְהָה הָדֵם ורשאי להורגו את אביו. וְתַנְיָא אֲדִידָא –
ושנינו בברייתא אחרת, שֶׁאִין כְּנֵי השני נִעְשָׂה לוֹ גִּלְהָה הָדֵם, ואינו
רשאי להורגו את אביו.
מבשרת הגמרא: לִימָא – האם יש לבאר את המחלוקת שבין
הברייתות באופן כזה, הָא – הברייתא הסוברת שבנו נעשה לו
גואל הדים, היא כשיטת רַבִּי יוֹסִי הַגִּלְלִי, הסובר שיש מצוה ביד
גואל הדים להמית את הרוצח, ולפיכך רשאי הַבֵּן לקיים מצוה זו
ולהמית את אביו, וְהָא – ואילו הברייתא הסוברת שאין בנו נעשה
לו גואל הדים, סוברת כשיטת רַבִּי עֲקִיבָא, שאין גואל הדים מצווה
להמית את הרוצח, ומאחר ואין מצוה בדבר אין הַבֵּן רשאי להמית
את אביו.
דוחה הגמרא: וְתַסְבְּרָא – וכי סובר אתה לומר כן, והלא בֵּין לִמָּאן
דְּאָמְר שיש מִצְוָה ביד גואל הדים, וְבֵין לִמָּאן דְּאָמְר שיש ביד גואל
הדים, מִי שְׂרִי – האם מותר לַבֵּן להיות גואל הדים של אחיו ולהמית
את אביו, וְהָאָמְר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא, וְכֵן תַּנָּא דְּבִי ו–בישיבתו של
רַבִּי יִשְׁמָעֵאל, לִכְלָל – לכל עבירות שבתורה שעבר האב, אִין הָבֵן
נִעְשָׂה שְׂלִיחַ בֵּית דִּין לְהַעֲנִישׁ את אָבִיו, לא לְהַכּוֹתוֹ מַלְכוּת
ארבעים, וְלֹא לְקַלְלֵהוּ – לנדותו, שהרי מוזהר הוא על כבודו, חוץ
מֵאֵב שהוא מְסִית אחרים לעבוד עבודה זרה, ומותר לבנו
להכותו ולקללו, שֶׁהָרַג אִמְרָה תוֹרָה (דברים יג ט) וְלֹא תִחְמַל וְלֹא
תִבְקֶשׁ עָלָיו. מבואר מדברי הברייתא, שלדעת הכל אין אדם
רשאי להכות את אביו, אף באופן שיש מצוה בהכאה זו, ואם כן
כיצד ניתן לפרש את דברי הברייתא שרשאי הַבֵּן להיות גואל
הדים לאחיו ולהורגו את אביו.
הגמרא מיישבת את הסתירה שבין הברייתות לעיל באופן אחר:
אָלֵא לֹא כְּשִׂיאָא, הָא – הברייתא שאוסרת על הַבֵּן להורגו את אביו,
עוסקת בְּכֵנִי של הרוצח, שהוא אחיו של הנרצח, ועל כן אין הוא
רשאי להורגו את אביו, שהרי הוא מחויב בכבודו. וְהָא – ואילו
הברייתא המתירה לַבֵּן להיות גואל הדים, אינה עוסקת בכנו של
הרוצח אלא בְּכֵנִי של הנרצח שהוא בֵּן כְּנֵי של הרוצח, ועל כן
רשאי הוא להורגו את סבו, מאחר שאינו מוזהר על כבודו.

משנה

משנתינו דנה באילן הנטוע בתוך תחום עיר מקלט וענפיו יוצאים
ומתפשטים אל מחוץ לתחום, או להיפך, לענין היתר הריגתו של
רוצח הנמצא עליו:
אִילֵין שְׁהוּא עוֹמֵד בְּתוֹךְ הַתְּחוּם של עיר מקלט, וְנוֹפֵא ו–ענפיו נִזְמָה
אל מחוץ לתחום, או שְׁעוֹמֵד מחוץ לתחום, וְנוֹפֵא נִזְמָה ונכנס בְּתוֹךְ
הַתְּחוּם, הַכֵּל הוֹלֵךְ אַחֵר הַנּוֹפֵא, שאם האילן עומד בתחום ונופו
מחצה לו, נחשב אף עיקר האילן כעומד מחוץ לעיר, ואילו אם
האילן עומד מחוץ לתחום ונופו נוטה אל תוך התחום, נחשב עיקר
האילן כעומד בתוך התחום.
בפשטות ניתן להבין שכונת המשנה ללמד את דינו של רוצח
הנמצא על אילן זה, שלעולם האילן נמשך אחר נופו ועל פי מקום
הנוף דנים אם הרוצח נמצא בעיר מקלטו ואין גואל הדים יכול
להורגו, או שהוא יצא הימנה וניתן להורגו. הגמרא תבאר אם
אכן זו כוונת המשנה.

גמרא

שנינו במשנה לענין ערי מקלט, שאילן הולך אחר נופו. הגמרא
מקשה ממשנה שמבואר בה דין אחר. מקשה הגמרא: וְרִמְיָנִי,
שנינו במשנה (מע"ש פ"ג מ"ז), אִילֵין שְׁהוּא עוֹמֵד (בתוך הפנים) [בפנים]

הגמרא מביאה דעה שלישית בענין זה: אָמְר מַר זוטרא כַּר טוֹכִיָּה
אָמְר רַב, רוצח שֶׁיֵּצֵא חוץ לַתְּחוּם וּמִצָּאָה גִּלְהָה הָדֵם וְהָרַגוּ, נִהְרָג
עָלָיו. כלומר, שאין לגואל הדים לא מצוה ולא רשות להורג את
הרוצח, אלא אסור לו לעשות כן, ואם הרגו חייב מיתה כדין רוצח
במודד.
שאלת הגמרא: כְּמָאן – כשיטת מִי סובר רב, לֹא כשיטת רַבִּי יוֹסִי
הַגִּלְלִי וְלֹא כשיטת רַבִּי עֲקִיבָא. משיבה הגמרא: הוּא דְּאָמְר כִּי הָאֵי
תַנָּא, הַתְּנָא בברייתא, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמְר, נִאמֵר (במודד לה יב) וְלֹא
יָמוּת הָרָצָח עַד עָמְדוּ לִפְנֵי הָעֵדָה לְמִשְׁפָּט, ויש לברר, מַה תִּלְמוּד
לֹאָמְר – מה בא מקרא זה ללמדנו, אלא לִפְנֵי שֶׁנֶּאֱמַר (שם לה כז) וְיִרְצָח
נֹאֵל הָדֵם אֶת הָרָצָח וגו', וְכֹל הֵיית לפרש שהותר לו להורגו מִיָּד
אף בלא שנידון בבית דין, תִּלְמוּד לומר – לכך מלמדנו הכתוב 'עַד
עָמְדוּ לִפְנֵי הָעֵדָה לְמִשְׁפָּט', שאסור לו להורגו עד שיעמוד למשפט
בבית דין. מבואר מדברי הברייתא, שלשיטת רבי אליעזר אין גואל
הדים רשאי להורג את הרוצח, וכשיטה זו סובר רב שאמר שאם
הרגו הרי זה נהרג עליו.
מבשרת הגמרא: וְרַבִּי יוֹסִי הגלילי הסובר שמצוה יש לגואל הדים
להורג את הרוצח, וְרַבִּי עֲקִיבָא הסובר שרשות בידו להורגו, הָאֵי –
מקרא זה, וְלֹא יָמוּת הָרָצָח עַד עָמְדוּ לִפְנֵי הָעֵדָה לְמִשְׁפָּט מֵאִי
דְּרִישִׁי בֵיה – לענין מה הם דורשים אותו, שהרי הם סוברים שניתן
להמית את הרוצח קודם עומדו למשפט. מבשרת הגמרא: הָהוּא –
מקרא זה מִיִּכְיָעִי לִיה לְבִדְתָּנִיא – נצרך עבור הדין ששנינו בברייתא,
רַבִּי עֲקִיבָא אֹמְר, מִנָּהן לְדִינֵי הַסֵּנְהֶדְרִין שְׂרָאָה בעצמם אדם אֶחָד
שֶׁהָרַג אֶת הַנֶּפֶשׁ, מִנָּהן שְׁאִין הֵם מְמִיתִין אוֹתוֹ על פי ראייתם זו עד
שֶׁיֵּעָמְדוּ לדין בפני בית דין אַחֵר, תִּלְמוּד לומר וְלֹא יָמוּת הָרָצָח עַד
עָמְדוּ לִפְנֵי הָעֵדָה לְמִשְׁפָּט, כלומר, אין להמיתו בבית דין זה, עַד
שֶׁיֵּעָמְדוּ לדין בְּבֵית דִּין אַחֵר.
הגמרא מביאה מחלוקת בין ברייתות בענין רוצח היוצא בשוגג
מעיר מקלט: תָּנִי רַבִּינן בברייתא, נִאמֵר בכתוב (במודד לה כ"ח) וְאִם
יֵצֵא יֵצֵא הָרָצָח אֶת גְּבוּל עִיר מִקְלָטוֹ אֲשֶׁר יָנוֹס שָׁמָּה, וּמִצָּא אוֹתוֹ
גֹּאֵל הָדֵם מִחוּץ לְגְבוּל עִיר מִקְלָטוֹ, וְיִרְצָח אֶת הָדֵם אֶת הָרָצָח אִין
לוֹ הָדֵם. כלומר, שאם יוצא הרוצח מעיר מקלטו, רשאי גואל הדים
להורגו. מבשרת הברייתא, אִין לִי ללמדנו אָלֵא באופן שיצא הרוצח
מעיר המקלט כְּמִיד, אך אם יצא כְּשֹׁנֵג, מִנָּהן שֶׁאֵף בזה רשאי גואל
הדים להורגו. תִּלְמוּד לומר – לכך מלמדנו הכתוב 'אִם יֵצֵא יֵצֵא',
מִכָּל מְקוֹם, דהיינו, מאחר וכפל בו הכתוב לשון יציאה, יש ללמוד
שבכל אופן שיצא מותר להורגו.
מקשה הגמרא: וְהַתְּנָא בברייתא, (וְהוֹדְרִנִּי) שאם יצא הרוצח
כְּמִיד מעיר מקלטו הרי הוא נִהְרָג ביד גואל הדים, אך אם יצא
מִשֵּׁם כְּשֹׁנֵג אין גואל הדים רשאי להורגו, אלא הרי זה שב וגִּלְהָה
לעיר מקלטו. מתרצת הגמרא: לֹא כְּשִׂיאָא, הָא – הברייתא הסוברת
שאין גואל הדים רשאי להורגו אם יצא בשוגג, סוברת כְּמָאן דְּאָמְר
דְּאִרְמִינן 'דְּבָרָה תוֹרָה בְּלִשׁוֹן בְּנֵי אָדָם', כלומר, שדרך הכתוב
לכפול את לשונו, כפי שדרך בני אדם לדבר, ולפיכך אי אפשר
לדייק מן הלשון 'אִם יֵצֵא יֵצֵא' שאם יצא בשוגג נהרג, כיון
שכך היא דרך המקראות לכתוב. הָא – הברייתא הסוברת שרשאי
גואל הדים להורגו אם יצא בשוגג, סוברת כְּמָאן דְּאָמְר דִּלֵּא
אִרְמִינן דְּבָרָה תוֹרָה בְּלִשׁוֹן בְּנֵי אָדָם – שאין אומרים שדרך התורה
לדבר כלשון בני אדם, ואין היא כופלת לשונה בחינם, וממילא
יש לדרוש את כפל הלשון 'אִם יֵצֵא יֵצֵא' ללמד שאף אם יצא
בשוגג הרי זה נהרג.
אָמְר אַבְי, מִסְתַּבְּרָא כְּמָאן דְּבָרָה תוֹרָה בְּלִשׁוֹן בְּנֵי אָדָם,
ולפיכך אין לדייק את כפל הלשון 'יֵצֵא יֵצֵא', ואם יצא הרוצח
בשוגג אסור להורגו. וטעם הדבר שיש לומר כן, כִּי שְׁלֵא 'הָא
סוֹפֵא של הרוצח חָמוּר מִתְחַלְתוֹ, כלומר, שלא יאיד דינו ביציאתו
מעיר מקלט חמור יותר מדינו על עצם ההריגה. מַה תִּחְלָתוֹ – כשם
שבתחילה שהרג אדם, אם הרגו כְּמִיד הרי זה נִהְרָג, אך אם הרגו
כְּשֹׁנֵג הרי זה גִּלְהָה, אֵף סוֹפֵא – שיצא מעיר מקלטו, יש לדנון כן.

1 חומות ירושלים וְנוֹמָה לְחוּץ, אוֹ שְׁהוּא עוֹמֵד בְּחוּץ, וְנוֹמָה לְפָנִים,
2 הַנִּמְצָא מִבְּנֵי הַחוֹמָה וְלְפָנִים, נחשב כְּלָפְנִים, ואוכלים שם מעשר
3 שני וכן אין פודים אותו שם, ומִבְּנֵי הַחוֹמָה וְלְחוּץ, כְּלָחוּץ, ואין
4 אוכלים שם מעשר שני ומותר לפדותו שם. והרי שאין העיקר
5 נמשך אחר הנוף, אלא דין מקומו של כל חלק מהאילן נקבע על
6 פי המקום שבו הוא נמצא.
7 מתרצת הגמרא: מַעֲשֵׂר אֲעִיר מִקְלַט קָא רְמִית – האם הנך מקשה
8 מדין מעשר שני על דין ערי מקלט, הלא יש לחלק שאת דין
9 אכילת מַעֲשֵׂר שני, בְּחוֹמָה תְּלָה רַחֲמָנָא – התורה תלתה במקום
10 שתוך חומות ירושלים, שנאמר (דברים יב יז) 'לֹא תוּכַל לֵאמֹר
11 בְּשַׁעְרֵי מַעֲשֵׂר דִּגְנְךָ וְתִירְשְׁךָ וְיִצְהָרְךָ וגו'', כִּי אִם לְפָנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ
12 תֹּאכְלֶנּוּ, ולכך נאכל המעשר בתוך החומה ואינו נאכל מחוצה
13 לה, ואי אפשר שמקום שמחוץ לחומה ימשך אחר מקום שבתוך
14 החומה ויוכל לאכול שם את המעשר, וכן אי אפשר שמקום
15 שבתוך החומה ימשך אחר מקום שמחוצה לה ולא יוכל שם
16 לאוכלו, שהכל תלוי במקום החומה, אולם את דין עֲרֵי מִקְלַט,
17 שהעיר קולטת את הרוצחים, ואסור להורגם בה אלא מחוצה לה,
18 בְּדִירָה תְּלָה רַחֲמָנָא – התורה תלתה זאת בכך שהרוצח דר בעיר
19 זו, שנאמר (במדבר לה כח) 'כִּי בְּעִיר מִקְלָטוֹ יֵשֵׁב', וכשיש אילן
20 העומד בתוך התחום ונופו נוטה אל מחוצה לו או להיפך, הרי
21 בְּנוֹפוֹ של האילן, בין ענפיו, מִתְּדָר לִיה – יכול הוא לדור, ואילו
22 בְּעִיקְרוֹ – (על גזעו) לֹא מִתְּדָר לִיה – אינו יכול לדור, ומשום כך
23 עיקרו נמשך אחר נופו ומקום הדירה של הנמצא באילן נקבע לפי
24 המקום שבו הנוף, שאם נוף האילן נוטה חוץ לתחום, הרי הוא
25 נחשב כדר מחוץ לעיר אפילו אם הוא נמצא בעיקרו שבתוך

26 התחום, ואילו אם הנוף נוטה אל תוך התחום, הרי הוא נחשב כדר
27 בעיר אפילו אם העיקר שבו הוא נמצא עומד מחוץ לתחום.
28 הגמרא שבה ומקשה סתירה בדין מעשר שני עצמו. מקשה
29 הגמרא: ורְמִי – (ותקשה) מַעֲשֵׂר אֲמַעֲשֶׂר, דִּתְנִיָא בברייתא, לגבי
30 אכילת מעשר שני בְּירוּשָׁלַיִם, באילן הנמצא במקום אחד ונופו
31 נוטה למקום אחר, תְּלָה אֲחֵר הַנוֹף, שאם הנוף בתוך החומה, נאכל
32 מעשר שני שבעיקרו אפילו אם הוא מחוצה לה, ואם הנוף מחוץ
33 לחומה, לא נאכל המעשר שבעיקרו אפילו אם הוא בתוך החומה,
34 וכן בְּדִין עֲרֵי מִקְלַט, כשהרוצח נמצא בעיקר האילן שבמקום אחד
35 והנוף נוטה למקום אחר, תְּלָה אֲחֵר הַנוֹף, וכאמור במשנה. ונמצא
36 שברייתא זו סותרת את הדין המבואר במשנה שהובאה לעיל,
37 שהולכים אחר מה שכנגד החומה ולפנים בלבד.
38 מתרצת הגמרא: אֲמַר רַב פְּהֵנָא, לֹא קָשְׁיָא, הָא – הברייתא שאמרה
39 שהלך אחר הנוף, דעת רַבִּי יְהוּדָה היא, הסובר כן בברייתא שתובא
40 בסמוך, וְהָא – המשנה שאמרה שהלך אחר מה שבתוך החומה
41 בלבד, דעת רַבִּינָן היא החולקים על רבי יהודה.
42 מעתה אין צורך לחלק בין דין מעשר שני לדין עיר מקלט, וכפי
43 שמתחילה סברה הגמרא לחלק, שבאמת דיניהם שוים, וכמבואר
44 בברייתא שגם במעשר שני וגם בעיר מקלט הולכים אחר הנוף,
45 והיא דעת רבי יהודה שבברייתא דלהלן. וגם משנתינו האומרת
46 שבעיר מקלט הולכים אחר הנוף, נשנתה כמותו. אלא שהמשנה
47 שהובאה לעיל לגבי מעשר שני, שהולכים אחר מה שבתוך
48 החומה בלבד, דעת רבנן היא.
49 הגמרא מביאה את הברייתא בה נתפרשה דעתו של רבי יהודה:
50 דִּתְנִיָא, לגבי אכילת מעשר שני,

ולחגיגה לנוף שבחוץ, שיכנס גואל הדם בתוך העיר ויעלה על
עיקרו כדי להורגו. מר סבר – דעת רבי יהודה דהו עיקרו דרנא
לנופו – שהעיקר שבפנים יכול לשמש כמדריגה לגואל הדם
שיוכל לעלות בו בכדי להרוג את הרוצח שבנוף, כיון שסוף סוף
נמצא הרוצח בחוץ ולענין זה אמרה משנתנו שהולכים אחר הנוף.
ומר סבר – דעת רבנן להחמיר דלא הו עיקרו דרנא לנופו, שכיון
שאין העיקר נמשך אחר הנוף, אסור לגואל הדם לעלות על
העיקר שבפנים לצורך זה.
רב אשי אמר, אין כוונת משנתנו והבירייתא שבין בעיקרו בפנים
ונופו בחוץ ובין בנופו בפנים ועיקרו בחוץ, הולכים אחר הנוף,
שהרי רק לגבי מעשר שייך לומר שהולכים בשני אופנים אלו אחר
הנוף להחמיר, וכמו שביארה הגמרא לעיל, אולם לגבי ערי מקלט
רק באופן שנופו בפנים ועיקרו בחוץ הולכים אחר הנוף להומרא
שאסור לו להרוג, אבל בעיקרו בפנים ונופו בחוץ אין הולכים אחר
הנוף כלל, משום שאז הדבר הוא להקל, ואדרבה, בזה הולכים
אחר העיקר, שאף בנוף אסור לו להורגו. ומאי – מה ששנינו
בברייתא שבערי מקלט הולכים אחר הנוף, הכוונה שיש לילך אף
אחר הנוף, והיינו באופן שנופו בפנים ועיקרו בחוץ, וכאמור, ואין
הכוונה שתמיד אומרים כן.

משנה

משנתנו דנה ברוצח שחזר והרג בשוגג בעיר המקלט שגלה אליה,
ובבן לוי שהרג אדם בעירו: רוצח שגלה לעיר מקלט וחזר והרג
אדם בשוגג באותה העיר עצמה, נתחייב שוב בגלות, אך כיון
שאינו רשאי לצאת מעיר המקלט, גולה משכונה לשכונה שבאותה
עיר. וכן לוי דהר בעיר המקלט, שהרג אדם בשוגג, גולה מעיר
מקלט זו שהיה בה לעיר מקלט אחרת, כיון שרשאי הוא לצאת
מעירו, שהרי לא גלה אליה.

גמרא

שנינו במשנה שרוצח יכול לגלות באותה עיר מקלט עצמה
משכונה לשכונה, וכן שערי הלויים קולטות כשאר עיר מקלט.
הגמרא מביאה ברייתא שבה נתבאר המקור לדינים אלו: הנו
רבנן בברייתא, נאמר בתורה (שמות כא יג) 'ואשר לא יצא
הרצח אנה לידו וישפתי לך מקום וגו' אשר ינוס שמה, ויש
לדרוש מהפסוק כמה דינים ברוצח הגולה לעיר מקלט. 'ושפתי
לך', דהיינו למשה, שאליו נאמר הפסוק, יש לפרש שהכוונה היא
בפתיח, שנתבשר שעוד בחייו יזכה למצוה זו, להבדיל שלוש ערי
מקלט. וממה שנאמר 'לך מקום' למדים שהמקלט יהיה מוקף, ויש
שמקומו של משה ושהיה לו, דהיינו מחנה לוי, יקלט את
הרוצחים, וכן שערי המקלט יהיו ערי לויים. ומה שנאמר 'אשר
ינוס שמה', מלמד שהיו ישראל מגלין את אלו שרצחו, עוד בהיות
ישראל במדבר, קודם שנכנסו לארץ. להיכן היו מגלין אותם,
והלא עדיין לא היו ערי מקלט, שלא הובדלו ערי המקלט אלא
בארץ ישראל, אלא שהגלו אותם למחנה לוי, שהוא קולט את
הרוצחים כעיר מקלט.
עוד יש לדרוש ממה שנאמר 'ושפתי לך מקום', שאף 'לך' דהיינו
ללויים, יש דין גלות, ומבואר אמרו (ו-דרשו) בן לוי שפתי בעירו,
שהיא עיר מקלט, גולה מכלל המקום – מעיר מקלט זו לעיר מקלט
אחרת. ואם גלה מכלל המקום, כלומר, באותה עיר משכונה אחת
לשכונה אחרת, מכלל קולטו – שכונה זו שבעיר קולטתו, ואסור
לו לצאת ממנה, בדומה למה שהיה במדבר שקלט מחנה לוי גם
את הרוצחים שמשבת לוי, אף שהיה זה מקומו של הלוי עוד קודם
שרצה, וכן בן לוי יכול לגלות בעירו שלו.
הגמרא מביאה מקור לכך שמקיים דין גלות אף באותה עיר שכבר
גלה אליה: אמר רב אחא ברבי אבהו, מאי קרא – מהו הפסוק

רבי יהודה אומר, במערה שחלקה בתוך ירושלים וחלקה מחוץ
לחומת ירושלים, חולף אחר פתחה, שאם פתחה בירושלים נאכל
בה מעשר שני אף בחלק הנמשך מחוץ לחומה, ואם פתחה מחוץ
לחומה אין נאכל בה מעשר שני אף בחלק שבתוך ירושלים, וכן
באילן העומד מחוץ לחומה ונופו נוטה אל תוך ירושלים או להיפך,
חולף אחר נופו, שאם נופו בירושלים אוכל בו מעשר שני גם
בעיקרו אפילו הוא נמצא חוץ לחומה, ואם נופו מחוץ לחומה אין
אוכל מעשר שני גם בעיקרו אפילו הוא נמצא בתוך ירושלים.
וכיון שמצינו ששיטת רבי יהודה שהולכים אחר הנוף, יש לנו
לפרש שאף משנתנו והבירייתא השנויה לעיל (ע"א) שהתפרש בהם
שהולכים אחר הנוף, בשיטת רבי יהודה נשנו. ולפי זה מיושב
שהמשנה המובאת לעיל לגבי מעשר שייכנגד החומה ולפנים
כלפנים וכנגד החומה ולחוץ כלחוץ ואין הולכים אחר הנוף,
נשנית בשיטת רבנן החולקים על רבי יהודה.
מקשה הגמרא: אימור דשמעת ליה – אימתי שמעת לרבי יהודה
שהולכים אחר הנוף, גבי מעשר, שבו יש לפרש כוונתו שהולכים
אחר הנוף רק לחומרא בין אם הנוף בפנים ובין אם הנוף בחוץ, אם
עיקרו של האילן בחוץ ונופו בפנים, מחמירים ואומרים דבי היכי
דבנופו לא מצי פריך – כשם שמעשר הנמצא בנופו שבירושלים
אינו יכול לפדותו, כיון שאין פודים מעשר שני בירושלים, בעיקרו
נמי לא מצי פריך – כך גם מעשר הנמצא בעיקרו אין יכול
לפדותו, שנמשך אחר נופו שבפנים וכאילו גם עיקרו בפנים, וכן
אם עיקרו של האילן בפנים ונופו מחוץ, בי היכי דבנופו לא מצי
אכיל בלא פדיה – כשם שבנופו שמחוץ לירושלים אינו יכול
לאכול מעשר שני אם לא יפדנו קודם לכן, בעיקרו נמי לא מצי
אכיל בלא פדיה – כך גם מעשר הנמצא בעיקרו אינו יכול
לאוכלו אם לא יפדנו קודם לכן מחוץ לירושלים, שנמשך אחר
נופו שבחוץ וכאילו גם עיקרו בחוץ. ולא שמענו לרבי יהודה
שאמר שהולכים אחר הנוף גם להקל, שיוכל לפדות מעשר שני
הנמצא בירושלים בעיקרו של אילן משום שנופו יצא חוץ
לירושלים, ושיוכל לאכול מעשר שני הנמצא מחוץ לירושלים
בעיקרו של אילן משום שנופו בתוך ירושלים. אמר גבי ערי מקלט,
מנין שגם בזה אמר רבי יהודה שהולכים אחר הנוף, הלא יש בזה
גם קולא, שהרי בשלמא – אמנם מובן הדבר שהולכים אחר הנוף
כאשר עיקרו של האילן בחוץ ונופו בפנים, שבזה אנו מחמירים
על גואל הדם, דבי היכי דבנופו לא מצי קטיל ליה – כשם שאליו
היה הרוצח בנוף לא היה יכול להורגו, שהרי הוא בתוך שאליו
בעיקרו נמי לא מצי קטיל ליה – כך גם כאשר הוא בעיקרו שמחוץ
לתחום אינו יכול להורגו. אמר באופן שעיקרו בפנים ונופו בחוץ,
האם נאמר בדעת רבי יהודה דבי היכי דבנופו לא מצי קטיל ליה –
כשם שאם הרוצח נמצא בנופו יכול להורגו, בעיקרו נמי לא מצי קטיל
ליה – גם אם הוא נמצא בעיקרו יוכל להורגו, כיון שנופו נמשך
אל מחוץ לתחום, הא גואל קאי – הרי בפועל נמצא הרוצח בתוך
התחום, ולא מסתבר שגם בכך הלך אחר הנוף להתירו להורג.
אמר רבא, אכן יש ליישב משנתנו נשנית בדעת רבי יהודה אך
אין כוונתה שדין העיקר הולך אחר הנוף אף להקל, אלא כאשר
הרוצח עומד בעיקרו – בעיקר האילן הנמצא בפנים, דכולי עלמא
לא פליגי דלא מצי קטיל – אין חולק בדבר, וגם רבי יהודה מודה
שאין גואל הדם יכול להורגו, אף אם הנוף בחוץ, שהרי קולא היא
לומר שיוכל להורגו, ואין הולכים אחר הנוף להקל. וכן כאשר
הרוצח קאי (עומד) בנופו שבחוץ וגואל הדם אינו צריך לעלות
לאילן כדי להרוג, אלא יכול להורגו בפנים ובצורות שזירזו בו
ממקום עומדו מחוץ לעיר, דכולי עלמא לא פליגי דמצי קטיל ליה
אין חולק בדבר שמותר לגואל הדם להורגו, שהרי הרוצח בחוץ,
ורדאי שאין הנוף הולך אחר העיקר אפילו להחמיר. בי פליגי – ומה
שנחלקו רבי יהודה ורבנן אם הולכים אחר הנוף, במתו עיקרו
דרנא לנופו – באופן שאינו יכול להורגו בחיצים ובצרורות, וצריך
לעלות לאילן, אם עיקרו שבפנים יוכל לשמש מדרגה לעלות עליו

המשך ביאור למס' מכות ליום שישי עמ' ב

1 שממנו למדים את הדין האמור בברייתא שפלכו קולטו, ואת דין
2 המשנה שגולה משכונה לשכונה, שנאמר (במדבר לה כח) 'פִּי בְּעִיר
3 מִקְלָטוֹ יֵשֵׁב', שהיה די לומר 'כי שם ישב', אלא שקראה התורה
4 לעיר זו 'עיר מקלטו' והיינו עיר שְׁקִלְטָתוֹ כְּכָר, ללמד שגולה
5 באותה עיר כאשר חזר ורצח בה.

משנה

6 המשנה עוסקת בדינים שונים הנוגעים לכבוד הרוצח, וכן בדין

דירתו בערי המקלט: דין ראשון, פִּיּוּצָא בּוֹ, רוֹצֵחַ שְׁגָלָה לְעִיר
7 מִקְלָטוֹ, וְרָצוּ אַנְשֵׁי הָעִיר לְכַבְּדוֹ מֵתוֹךְ שֶׁלֹּא יִדְעוּ שְׁרוּצַח הוּא, יֹאמְרוּ
8 לָהֶם אֵל תַּכְבִּידוֹנִי לְפִי שְׁרוֹצֵחַ אָנִי. אָמְרוּ לוֹ אַנְשֵׁי הָעִיר, אַף עַל פִּי
9 כֵּן רוֹצִים אֲנִי לְכַבְּדְךָ, יִקְבֹּל מִהֵן. ודין זה למדים ממה שֶׁנֶּאֱמָר (דברים
10 יט ד) 'וְזֶה דִּבַּר הָרוֹצֵחַ', שעל הרוצח לדבר ולומר שרוצח הוא, וזה
11 כאשר באים לכבדו ואין יודעים שהוא רוצח, ודי בדיבור בלבד.
12